

антропологии религии: Сборник статей / Под ред. Ж.В. Корминой, А.А. Панченко, С.А. Штрыкова. – СПб., 2006. – С.119 – 129; Его же. Иван и Яков – странные святые из болотного края (религиозные практики современной новгородской деревни) // Религиозные практики в современной России. – М., 2006. – С.211 – 235.

⁴ Панченко А.А. Исследования в области народного православия: деревенские святыни Северо-Запада России. – С.32.

⁵ Там само. – С.250 – 251.

⁶ Там само. – С.29.

⁷ Там само. – С.27.

⁸ Там само. – С.25 – 26.

⁹ Там само. – С.11.

¹⁰ Там само. – С.259.

КОНФЕРЕНЦІЇ

Леся ГАСИДЖАК
Київ

РЕГІОНАЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ "РОЛЬ ЕТНІЧНИХ СПІЛЬНОТ ДОНЕЧЧИНИ В РОЗБУДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ"

У грудні (15 – 16) 2006 р. у м. Донецьку, за організаційної та фінансової підтримки Державного комітету національностей і міграцій України, Донецької обласної державної адміністрації, Донецького національного університету, Донецького Центру Інституту сходознавства ім. А. Кримського НАН України, Громадського науково-дослідного Центру "Схід-Захід" та на базі Донецької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Н.К.Крупської відбулася перша регіональна конференція "Роль етнічних спільнот Донеччини в розбудові української державності". Координатором конференції виступив М.Л.Швецов, який у своєму виступі й зазначив головну ідею конференції – "не пошуки різниці між регіонами, а виявлення єдності долі народів єдиної та незалежної України".

На пленарному та секційних засіданнях були заслухані доповіді українських та білоруських дослідників, представників органів виконавчої влади, громадських діячів та представників різних національних громад, товариств та організацій Донецької області. Хронологічно матеріали доповідей охоплювали період від античності до початку ХХІ ст.

На відкритті пленарного засідання виступила С.Ю.Кузнєцова – начальник відділу у справах національностей Донецької облдержадміністрації з доповіддю "Міжнаціональні відносини і забезпечення прав національних меншин в Донецькій області". Доповідач зазначила, що "у процесі побудови України як правової держави зріс інтерес кожної національності до своїх історичних витоків, і не винятком був Донбас – опора держави, серце української економіки, промисловий потенціал країни. Було проаналізовано етнонаціональну ситуацію в регіоні і підсумовано, що для забезпечення прав національних меншин в області діє 137 національно-культурних гуртків, 5 культурних центрів (грецький, німецький, польський, татарський та єврейський), а також 28 періодичних видань виходять мовами національних меншин.

Професор кафедри джерелознавства історичного факультету Донецького національного університету В.О.Пірко виголосив доповідь "Формування багатоетнічного складу населення Донбасу в другій половині XVII – XVIII ст.", в якій охарактеризував етнічний склад території сучасного Донбасу в зазначений період.

Значний інтерес, навіть дискусію, викликала доповідь культуролога Гродненського державного університету ім. Янки Купали О.О.Соболевської (Білорусь), яка стосувалася питання національного складу та самоідентифікації білоруського населення Гродненщини та Берестейщини. Доповідач вважає, що на зазначеній території сформувалася "особлива слов'янська надетнічна спільнота". До того ж, як зазначає О.О.Соболевська, основні етнічні групи на зазначених територіях становлять росіяни, поляки, білоруси та євреї; і українців не нараховується навіть 1%. Ці висновки суперечливі, оскільки загальновідомо, що на Берестейщині віддавна проживають переважно українці, про що писали неодноразово як українські вчені (В.Сергійчук. *Етнічні межі і державний кордон України. – Тернопіль, 1996. – С.152 – 157; Холмщина і Підляшшя. Історико-етнографічне дослідження. / Ред. В.К.Борисенко. – К., 1997 – С.9 – 77*), так, у свій час, і білоруські – священник Никанор Котович, мовознавець, етнограф і фольклорист Єфим Карський (*Беларусы. – Минск, 2001*) та ряд інших.

Завершив пленарне засідання О.А.Дингес – кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії історичного факультету Донецького національного університету з доповіддю "Штрихи до портрету забутої армії російських німців (1955 – 2005)". О.Дингес є головою правління Донецького обласного національно-культурного товариства німців "Відергебурт" і його перу належать численні статті та дослідження з історії та культури німців Радянського Союзу і Донеччини зокрема. У своєму виступі доповідач розглянув історико-соціологічні характеристики німців-трудоармійців, які народилися в Поволжі і з 1955 р. до сьогодні проживають в Донецькій обл.

Продовженням попередньої теми на секційному засіданні була доповідь кандидата історичних наук Ю.Б.Полідовича (Донецьк) – "Німецькі колонії на території сучасної Донецької області". На основі численних експедиційних матеріалів дослідник не тільки картографував колонії, які до депортації німецького населення об'єднували близько 180 населених пунктів, згрупованих навколо Маріуполя, Остгейма, Нью-Йорка та Мемрика, а й визначив їх специфіку та господарський устрій.

За результатами конференції був виданий збірник статей "Роль етнічних спільнот Донеччини в розбудові української державності", в якому крім статей зазначених доповідачів були опубліковані й інші праці, зокрема, доктора іст. наук Ганни Гедьо (Донецьк) – "Актові матеріали другої половини XVII – XIX ст. з історії грецьких громад України в архівосховищах України та Росії", в якій охарактеризовано документи грецьких громад, що містяться в Російському архіві давніх актів та Державному архіві Чернігівської області. Праця професора Білоруського державного педагогічного університету ім. М.Танка Еммануїла Йоффе – "До питання про етнічну нетолерантність як причину міжнаціональних конфліктів (на прикладі єврейських погромів в Білорусі на початку XX ст.)" стосується єврейських погромів 1903 – 1906 рр. Автор заперечує відсутність явища антисемітизму в Білорусі, але пояснює, що тут був більш м'який антисемітизм, ніж в інших країнах, і "імпульс виходив не від населення міст і сіл, а від правих крайніх представників адміністрації Російської імперії на території Білорусі". Каріне Геворкян (Донецьк) у розвідці "Вірмени в Україні" розглянула історію переселення вірмен на територію сучасної України. У статті Ірини Гаюк (Львів) – "Проблеми етнічної самоідентифікації народів в умовах діаспори", виділено основні фактори, що дозволяють національним меншинам зберегти себе як етнічне ціле, а також показано специфіку історичної трансформації етнічної самосвідомості в еміграції, і зазначено, що культура діаспори – це субкультура. Автор статті "Бойки в етнокультурному просторі Донеччини" показала ступінь збереженості елементів традиційної української культури в сім'ях переселенців з Львівської області, що мешкають на території Олександрівського району області. Володимир Гончаров (Донецьк) у доповіді "Роль єврейської буржуазії в становленні промисловості Донбасу кінця XIX – початку XX ст." на основі широкого кола джерел, розглянув вплив єврейських підприємців на становлення промисловості Донбасу, як головної паливно-металургійної бази Російської імперії. Доповідач Наталя Зіневич (Київ) у праці "Дослідження циган Східної України в працях академіка

О.П.Баранникова" зробила історіографічний огляд циганознавчих праць академіка, українського вченого-індолога, який був визнаний святим в Індії. Доповідь Дмитра Кривошия (Білорусь) була присвячена темі "Національні меншини в культурній політиці країн Європи". Автор провів огляд досвіду рішення проблеми реалізації культурних прав національних меншин у нових незалежних державах Східної Європи та в "старих демократіях" Західної Європи. Як висновок – в таких державах як Австрія, Болгарія, Угорщина, Німеччина, Молдова, Польща, Франція, Фінляндія і Швеція відсутні будь-які документи, які б стосувалися культурної політики відносно меншин. Лариса Лихачова (Донецьк) виступила з доповіддю "Початкові школи у грецьких національних селищах Маріупольського повіту Катеринославської губернії (кінець XIX – початок XX ст.)". Цікаво, що в цей час у кожному селі була школа, а в деяких – по кілька, які фінансувалися за рахунок самого села, у Старому Керменчику було навіть двокласне міністерське училище. Голова правління Донецького обласного культурно-просвітницького болгарського товариства "Відродження" Георгій Мечев розповів про "Роль болгар в історичному розвитку багатонаціонального Донецького краю (друга половина XVIII – початку XXI ст.)". Цікавими є історико-етнографічні статті Оксани Пенькової (Донецьк) "Трансформація системи календарної обрядовості населення Донбасу: державницький аспект (1960 – 1985 рр.)" та О.Я.Привалової (Донецьк) – "Грецька весільна обрядовість (за матеріалами історико-етнографічної експедиції)". Ірина Смирнова (Донецьк) озвучила тему "Іноземці в етносоціалній структурі Боспору в I – III ст. н.е.", і розглянула етносоціалну структуру Боспорської держави. Є.К.Чорнухін (Київ) виступив з доповіддю "Пам'ятки караманлійського письма в Україні: до постановки проблеми і про перспективи дослідження". Караманлійське письмо – це запис турецької мови грецьким алфавітом і цим феноменом світової культури користувалися уруми Приазов'я. У статті проаналізовано 45 пам'яток цього письма. У розвідці Л.Г.Шепко (Донецьк) – "Вироби коропластики з Південно-Східного Криму" звернена увага на невелику колекцію теракот, що походить з сільського поселення Завітне V (Північно-Східний Крим) та подається характеристика їх стилістичних особливостей, часу та місця виробництва. Також цікавими були доповіді донецьких дослідників-початківців: Катерини Пилипенко – "Інтеграція українських прізвищ в єврейський топонімікон (на матеріалах південно-східного регіону України)", Зої Рязанцевої – "Кухня приазовських греків: історичний екскурс і порівняльний аналіз сучасного стану розвитку" та Анни Цирді – "Донбас і проблема українського регіоналізму".

На конференції не обійшлося й без певних політичних дискусій. І стосувалися вони найактуальнішого – мови. Автор повідомлення, зокрема, отримала зауваження за виступ державною українською мовою, бо, мовляв, "не всі присутні, серед яких є й іноземці (білоруси), розуміють українську", хоча загальновідомо, що у світі під час будь-яких конференцій першою робочою мовою є завжди мова держави, в якій відбувається конференція, хоч не ігноруються й інші мови. Мимоволі піднялося питання двомовності в Україні, і лише голова грузинської меншини в Донецькій області висловився (російською), що "в державі Україна має бути лише одна державна мова – українська, бо інакше вона зникне".

На конференції, загалом, було порушено ряд цікавих науково-практичних проблем, що будуть сприяти розвитку регіоналістики, а важливим результатом є знайомство та налагодження контактів між дослідниками.